

Digital Democracy
Initiative

ВОДИЧ ЗА МЛАДИ

Слободен пристап до
информации од јавен карактер

Имаш право
да знаеш!

1. ВОВЕД: ТВОЕТО ПРАВО ДА ЗНАЕШ

Дали знаеше дека секој документ, буџет, договор или одлука што ја носат општините, министерствата и јавните претпријатија се јавна сопственост? Како граѓанин, ти имаш уставно и законско право да знаеш како се трошат јавните пари и како се управува со твојата околина.

Без разлика дали истражуваш дива депонија во твоето место на живеење, сакаш да знаеш колку пари општината одвоила за зеленило или зошто доцни изградбата на локалниот парк — имаш право да **прашаш**, а законот го гарантира твоето право да добиеш **одговор**!

Зошто ова им треба на младите новинари и активисти?

Ако истражуваш зошто некој спортски терен не е доизграден, колку пари од општинскиот буџет се трошат за младински проекти или зошто се создаваат диви депонии во твојот град — Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер е твојата најмоќна алатка.

Наместо гласини и претпоставки,
добиваш официјални и докажани
податоци.

2. МАЛ РЕЧНИК: КОЈ Е КОЈ ВО ЗАКОНОТ?

За успешно да се движиш низ институционалните лавиринти, научи ги главните актери и поими дефинирани со Законот:

Имател на информации: Сите органи на државната власт, општини, јавни установи (училишта, факултети, болници, домови за култура), јавни претпријатија, како и сите правни и физички лица на кои со закон им е доверено вршење на јавни овластувања.

Барател на информација: Барател на информација може да биде секое физичко лице (независно од возраста, државјанството или националноста) и секое правно лице.

Информација од јавен карактер: Секоја информација во каква било форма (писмен текст, електронски документ, аудио/видео запис, скица, база на податоци) која ја создал или со која располага имателот на информацијата.

Службено лице за посредување со информации: Овластено лице во секоја институција кое е задолжено да ги прима барањата, да ја води постапката и да ти подготви одговор.

3. КАКО ДА ФОРМУЛИРАШ ПРАШАЊЕ?

Успехот на твоето барање зависи од тоа колку прецизно ќе го поставиш прашањето. Институциите даваат документи и факти, а не лични мислења или претпоставки.

Грешна формулација (Општо/Мислење):

Зошто контејнерите во нашата улица се постојано преполни и зошто градот е валкан?

Институцијата може да го одбие ова прашање бидејќи бара став, а не документ.

Правилна формулација (Конкретен факт):

Колку пати во текот на изминатиот месец екипите на ЈП „Комуналец“ го испразниле контејнерот на улицата „1-ви Мај“ и колку вкупно пријави за преполни контејнери се евидентирани на оваа локација во изминатите 6 месеци?

4. КАКО ДА ПОДНЕСЕШ БАРАЊЕ?

1

Пронајди го службеното лице

Секоја институција е должна на својата веб-страница да има објавено „Службено лице за посредство со информации од јавен карактер“ заедно со телефонски број и службена е-пошта.

2

Пополни го Барањето

Искористи го официјалниот образец кој можеш да го симнеш од веб страницата на институцијата од која бараш одговор или од нашата веб платформа ekoakcija.onle. Во него треба да наведеш:

1. Назив на институцијата до која го испраќаш барањето.
2. Јасно и прецизно опишани информации или документи што ги бараш.
3. Формата во која сакаш да ти бидат доставени (најпрактично е во електронска форма на е-пошта).
4. Твои основни податоци: име, презиме, адреса и е-пошта.

Не си должен/а да објаснуваш зошто ти се потребни овие информации! Твое право е да ги побараш без да наведуваш причини.

Digital Democracy
Initiative

5. РОК ЗА ОДГОВОР И ПРАВЕН ЛЕК ВО СЛУЧАЈ НА МОЛК

Откако институцијата ќе го прими твоето барање, тече законски рок од **20 дена** во кој институцијата е должна да одговори. Рокот може да се продолжи на 30 дена ако барањето опфаќа голем обем на документи, но институцијата мора да те извести дека ѝ треба дополнително време. Ако институцијата го игнорира твоето барање и не сака да ги сподели податоците, имаш **право на жалба**, која се поднесува до Агенцијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер.

Секој граѓанин има право да биде
информиран.

Користи го твоето право на пристап до
информации од јавен карактер!

www.ekoakcija.online

Водичот за млади за слободен пристап до информации од јавен карактер е изготвен во рамки на проектот „Дигитална акција за зелена реакција“ поддржан преку грантовата шема Digital Spark, како дел од проектот Регионален механизам за поддршка ЕЕКА, имплементиран од Фондацијата Metamorphosis и TechSoup, во партнерство со CIVICUS и во рамките на Иницијативата за дигитална демократија (Digital Democracy Initiative) DDI што го опфаќа Глобалниот Југ.

Содржината на водичот е единствена одговорност на тимот кој го спроведува проектот и на Здружението на граѓани Граѓански патеки Битола, и не треба на никој начин да се смета дека ги одразува ставовите на донаторите.